

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 31.12.2020
Kabul Tarihi / Date Accepted : 19.02.2021
Yayın Tarihi / Date Published : 15.03.2021

 <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.60703-851474>

2018 ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ: ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ*

Meryem BARASI¹, Gürcü ERDAMAR²

ÖZ

Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmenlerinin 2018 yılı ortaokul Türkçe dersi öğretim programında yer alan 21. yüzyıl becerilerine ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırmanın modeli betimsel tarama yöntemidir. Araştırmanın evreni Ankara ilinde görev yapan Türkçe öğretmenleridir. Örneklemede ise Altındağ, Gölbaşı, Yenimahalle ve Çankaya ilçelerinde MEB'e bağlı ortaokullarda görev yapan 273 Türkçe öğretmeni yer almıştır. Verileri toplamada kullanılan anketin birinci bölümünde demografik bilgiler, ikinci ve üçüncü bölümünde 21. yüzyıl becerilerinin programda yer alma durumuna yönelik derecelenmeli maddeler ve açık uçlu sorular yer almıştır. Nicel verilerin analizinde betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Anketin açık uçlu maddelerine ait verilerin betimlenebilmesi için içerik analizinden yararlanılmıştır. Öğretmenlere göre en çok iletişim, iş birliği, sosyal ve kültürler arası etkileşim becerileri, en az ise yaratıcılık, hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, öz yönlendirme becerileri gerçekleştirilmektedir. Öğretmen görüşlerine göre 21. yüzyıl becerilerinin uygulanması sırasında karşılaşılan en önemli sorunlar kazanımların birbirini tekrarlaması ve güncel olmaması; metinlerin ilgi çekiciliğinin az olması, öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin yetersiz olması, fiziki alt yapı, materyal ve zaman yetersizliği, etkinliklerin ilgi çekiciliğinin az olması; sınav sisteminin becerilerin ölçülmesine yönelik olmamasıdır. Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik en önemli önerileri ise okumaya, düşünmeye yönelik becerilere programda daha çok yer verilmesi, kazanım sayısının azaltılıp uygulanabilirliğin artması, ilgi çekici metinler ve etkinlikler kullanılması, 21. yüzyıl becerilerini ölçebilecek alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin kullanılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: 2018 Türkçe dersi öğretim programı, ortaokul, 21. yüzyıl becerileri, öğretmen görüşleri

ANALYSIS OF 2018 SECONDARY SCHOOL TURKISH COURSE PROGRAM IN TERMS OF 21ST CENTURY SKILLS: TEACHERS OPINIONS

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the Turkish lesson teachers' opinions of 2018 secondary school Turkish curriculum in terms of 21st century skills. The research model is the descriptive survey method. The sample included 273 Turkish teachers in Ankara. The data of the research for determining teachers' views were collected with the questionnaire prepared by the researcher. Survey used to collect data is consisted of three parts: personal informations, opinions about the 21. century skills and open-ended items. Descriptive statistics were calculated in the analysis of quantitative data. Content analysis was used to describe the data of the open-ended items of the questionnaire. According to the teachers' views, the skills that are mostly included in the dimensions of the program are communication and cooperation, social and cultural interaction skills; the least included are accountability, learning to learn, and self-direction skills. According to the opinions of the teachers, the problems encountered during the application of 21st century skills are: the objectives are general, repetitive and outdated; the content are of low interest, their content and length are not suitable for age groups; students' lack of critical thinking, problem solving, lack of physical infrastructure, materials and time, and low interest in activities; exam system is not intended to measure skills. Teachers' suggestions are putting more thinking skills in the program, reducing the number of objectives and increasing applicability, utilizing interesting content and activities, creating educational environment out of school, and using alternative measuring and evaluation techniques for 21st century skills.

Keywords: 2018 Turkish course curriculum, secondary school, 21st century skills, teachers opinions

* Bu çalışma birinci yazarın, ikinci yazarın danışmanlığında gerçekleştirdiği yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ MEB, İnönü Ortaokulu, meryembarasi@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9638-6547>

² Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, gurkoc@gazi.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6753-0151>

1.GİRİŞ

Sürekli gelişen ve değişen dünyada insanların ihtiyaçları değişmekte buna bağlı olarak insandan beklenen beceriler de değişmektedir. Aynı dönemde ve aynı koşullarda her birey için birbirinden çok farklı olan beceriler, içinde bulunulan zaman ve koşullara bağlı olarak sürekli değişmekte ve gelişmektedir. Başka bir deyişle bu yüzyılda özgün, yeni, yaratıcı, eleştirel düşünmek çok daha fazla önem kazanmıştır. Dünyada çevre, toplum, teknoloji ve ekonomik yapı sürekli değişirken bu değişime ayak uydurmak için 21. yüzyıl becerilerine göre insan yetiştirme konusunda düzenlemeler ve değişiklikler yapılması gerekmektedir (Yılmaz, 2016). Gelişen ve değişen dünyada ayakta kalabilmek için yaratıcı, eleştirel, özgün düşünme, iletişim ve iş birliği, liderlik, zaman yönetimi, problem çözme, karar verme, inovasyon gibi 21. yüzyıl becerilerine ihtiyaç bulunmaktadır. 21. yüzyıl becerileri, bireylerin iş ve yaşamda başarılı olmak için ustalaşması gereken beceri, bilgi ve uzmanlık olarak tanımlanmaktadır (Anagün vd., 2016; Kozikoğlu & Altunova, 2018; P21, 2015).

Literatüre bakıldığında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili farklı sınıflamalar olduğu görülmektedir. Kerelük vd.'ne göre (2013) 21. yüzyıl becerileri; temel, değişim ve insancıl bilgiler olarak sınıflandırılmıştır. Fadel vd. (2015) 21. yüzyıl eğitiminin boyutlarını "bilgi, beceri, karakter ve meta öğrenme" olarak tanımlamıştır. Bilgi alanları teknoloji ve mühendislik, biyoenjeri, medya, girişimcilik ve iş geliştirme, kişisel finans, sağlık ve sosyal sistem olarak listelenmektedir. Beceriler ise yaratıcılık, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği ve işe koşmayı öğrenmedir. Marzona (2012, s.9), 21. yüzyıl becerilerini beş kategoride incelemiştir. Bunlar: "Bilgiyi analiz etmek ve kullanmak, karmaşık sorunları ve sorunları ele almak, örüntü ve zihinsel modeller yaratmak, kendini anlamak ve kontrol etmek, başkaları ile anlaşmak ve etkileşmektir".

21. yüzyıl becerileriyle ilgili dikkat çeken ABD kaynaklı "21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık (P21: Partnership for 21 Century Skills)" adındaki sınıflandırmaya (P21, 2015) göre 21. yüzyıl becerisi "bireylerin iş ve yaşamda başarılı olmak için ustalaşması gereken beceri, bilgi ve uzmanlık" olarak tanımlanmaktadır. Bu beceriler "Öğrenme ve Yenilik", "Bilgi, Medya ve Teknoloji" ile "Yaşam ve Kariyer" becerileri olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır (P21, 2015). Öğrenme ve yenilenme becerileri; yaratıcılık ve yenilenme becerileri, eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim ve iş birliği becerilerinden oluşmaktadır. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri; bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı becerileridir. Son olarak yaşam ve kariyer becerileri; esneklik ve uyum, girişimcilik ve özyönlendirme, sosyokültürel beceriler, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk becerileridir (P21, 2015). Bu beceriler bireylerin zorlu iş ve yaşam koşullarıyla güçlü biçimde mücadele etmesini desteklemeleri bakımından önem taşımaktadır ve geleceğin bireylerine kazandırılması gerekmektedir. Öğrencileri geleceğe hazırlamak için çok önemli beceriler olarak ortaya çıkan 21. yüzyıl becerilerine ilgi her geçen gün artmaktadır (Gelen, 2017). Eleştirel düşünme ve problem çözme, yaratıcılık ve yenilenme, iletişim ve işbirliği becerileri farklı kaynaklarca da 21. yüzyıl becerileri çerçevesine alınmıştır (Cisco, 2010; EnGauge, 2003; Fadel vd., 2015; Griffin vd., 2012; Marzano, 2012; NRC, 2011; OECD, 2018).

Ülkemizde de 2005 yılından bu yana öğretim programlarında bazı 21. yüzyıl becerilerine yer verildiği gözlemlenmektedir. Bu temel becerilerin 21. yüzyıl becerileri kapsamına giren beceriler olduğu görülmektedir. 2005 yılı öğretim programlarına alanı ne olursa olsun öğrencilere kazandırılması gereken 8 temel beceri dahil edilmiştir (MEB, 2005). Bu beceriler "eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama, problem çözme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma" becerileridir (MEB, 2005). Bir başka deyişle Türkçe, matematik, fen bilimleri, yabancı dil, sosyal bilgiler dersi gibi derslerin öğretim programlarında da ortak olarak kazandırılması hedeflenen temel beceriler, 2005 yılından bu yana öğretim programlarında yer almaktadır.

2005 yılında özellikle ilkokullarda ama ortaokul ve lise düzeyinde de öğretim programlarında değişiklikler yapılmıştır. Diğer öğretim programları gibi ortaokul Türkçe programı da önemli değişikliklere uğramıştır. Öğretim programları 2005'ten sonra 2009, 2015, 2017 ve 2018 yıllarında da güncellenmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı yapılandırılırken öğrencilerin yaşam boyu kullanabilecekleri zihinsel becerileri ile konuşma, dinleme ve izleme, yazma ve okumayla ilgili dil becerilerini kazanmaları temel alınmıştır. Öğrenciler bu zihinsel ve dil becerilerini kullanırken aynı zamanda kendilerini kişisel ve sosyal yönlerden de geliştirmektedir. Dil becerisi geliştirilirken aynı zamanda öğrencinin kişisel, sosyal, mesleki gelişiminin alt yapısı oluşturulmaktadır (MEB, 2018). Bu nedenle 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında Türkçe dersinin önemli bir yeri vardır.

Türkçe öğretim programları incelendiğinde, 2009 yılı Türkçe dersi öğretim programında "eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma-sorgulama, problem çözme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma" becerileri temel beceriler başlığı altında yer almaktadır. 2015 Türkçe dersi öğretim programında ise temel beceriler başlığı kaldırılarak programın genel amaçlarında "Bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma, problem çözme ve girişimcilik gibi temel becerilerini geliştirmek," ifadeleri kullanılmıştır. 2017 Türkçe dersi öğretim programında ise başlık açılmaksızın 8 anahtar yetkinlik ile "ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim,

matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade” becerilerine yer verildiği; 2017 programında yer alan anahtar yetkinliklerin 2018 ve 2019 Türkçe dersi öğretim programında da “yetkinlikler” başlığı açılarak yer aldığı görülmektedir (MEB, 2017, 2018).

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı 2018 yılı ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın alt problemleri şunlardır:

- 1- Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğelerinde (kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme) 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- 2- Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğelerinde (kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme) 21. yüzyıl becerilerinin uygulanması sırasında karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- 3- Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğelerinde (kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme) 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine ilişkin öğretmen önerileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın önemi

21. yüzyıl becerileri konusunda yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, fen bilimleri ve yabancı dil derslerine yönelik araştırmaların çoğunlukta olduğu ve daha çok öğrenciler ve öğretmen adayları ile çalışıldığı görülmektedir (Akçay, 2019; Anagün vd., 2016; Atakişi, 2019; Erdoğan, 2019; Gömleksiz vd., 2019; Güler, 2019; Günüş vd., 2013; Kaya, 2017; Kozikoğlu & Altunova, 2018; Murat, 2018; Saracaloğlu vd., 2009). Bunun dışında 21. yüzyıl becerilerine yönelik öğretmen görüşlerini inceleyen (Atakişi, 2019; Çınar, 2019; Çolak, 2018; Sarıtaş, 2019; Yeni, 2018) araştırmalar da bulunmaktadır (Çolak, 2018; Sarıtaş, 2019). Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğelerinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelendiği sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalar da Türkçe dersi öğretim programını/ders kitaplarını doküman analizi yoluyla incelemiştir (Bal, 2018; Belet-Boyacı & Güner-Özer, 2019; Kayhan vd., 2019; Kurudayıoğlu & Soysal, 2019). Ortaokul Türkçe öğretim programının boyutlarının bir bütün olarak 21. yüzyıl becerileri açısından daha önce incelenmemiş olması çalışmanın önemini artırmaktadır. Ayrıca programın incelenmesinde, programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmesi bakımından da araştırma önemlidir. Programın uygulayıcısı olan öğretmenler 21. yüzyıl becerilerinin eğitim öğretim sürecine yansıtılmasında önemli bir unsurdur. Bu araştırma aynı zamanda öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik farkındalığını artırarak bu becerilerin daha iyi anlaşılmasına ve daha etkili uygulanmasına katkı sağlayacaktır. Araştırma sonuçlarının hem MEB’e hem de program geliştirme uzmanlarına, program geliştirme sürecinde 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması için eğitim programının hangi ögesinde ne tür değişiklikler yapılması gerektiği konusunda gerekli düzenlemeler için bir veri kaynağı olacağı umulmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırmada, 2018 yılı Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesinde betimsel model kullanılmıştır. Betimsel modelde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne mevcut koşulları içinde olduğu şekliyle hiçbir değişiklik yapılmadan gözlemlenerek tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2013, s.77). Araştırmada Türkçe dersi öğretim programında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır.

2.2. Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, Ankara ilinde görev yapan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Öncelikle uygulamanın yapılacağı dönemdeki öğretmen sayısı Millî Eğitim Bakanlığında alınmış ve buna göre Ankara ilinde görev yapan Türkçe öğretmeni sayısı belirlenmiştir. Buna göre 2018 yılında Ankara ilindeki ortaokul Türkçe öğretmeni sayısı 2623’tür. Örneklem büyüklüğü formülü (Çıngı, 1994) kullanılarak %95 güven seviyesi ve %5 kabul edilebilir hata oranına göre örneklem 357 olarak hesaplanmıştır. Örneklemde ise Ankara ilinde veri çeşitliliğini sağlamak amacıyla Altındağ, Gölbaşı, Yenimahalle ve Çankaya ilçelerinde görev yapan Türkçe öğretmenleri yer almıştır. Dört ilçede 79 ortaokulda görev yapan 273 öğretmen araştırmanın örnekleminde yer almıştır. Araştırmanın örnekleminde yer alan öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1.*Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri*

Demografik Değişkenler	Özellikler	n	%
Cinsiyet	Kadın	217	79,5
	Erkek	56	20,5
Kıdem	1-5 yıl	26	9,5
	6-10 yıl	36	13,2
	11-15 yıl	72	27,4
	16-20 yıl	51	18,7
	21 yıl ve üzeri	88	32,2
Eğitim Durumu	Lisans	252	92,3
	Yüksek Lisans	21	7,7
Bölüm	Türkçe	160	58,6
	Fen Edebiyat	96	35,2
	Diğer	17	6,2
Hizmet içi eğitim alma durumu	Evet	130	47,6
	Hayır	143	52,4
İlçe	Çankaya	92	33,7
	Yenimahalle	79	28,9
	Gölbaşı-Altındağ	102	37,4

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %79,5'inin kadın, %20,5'inin erkek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların %32,2'si 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip iken bunu %27,4 ile 11-15 yıl arası kıdemi olan öğretmenler takip etmektedir. Araştırmada en az bulunan grup %9,5 ile 1-5 yıl kıdemli öğretmenlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %92,3'ünün (n=252) lisans %7,7'sinin (n=21) ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %58,6'sı eğitim fakültelerinin Türkçe öğretmenliği, %35,2'si fen-edebiyat fakültelerinin Türk dili ve edebiyatı bölümünden mezun olup formasyon almıştır. %6,2'si ise sınıf öğretmenliği veya başka bölümlerden mezun olup alan değişikliği yaparak Türkçe öğretmenliği görevini yaptığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %47,6'sı (n=130) Türkçe dersi öğretim programı konusunda hizmet içi eğitim aldığını ifade ederken %52,4'ü (n=143) hizmet içi eğitim almadığını ifade etmiştir. Ankete katılan öğretmenlerin %33,7'si (n=92) Çankaya, %28,9'u (n=79) Yenimahalle ve %37,4'ü (n=102) Gölbaşı-Altındağ ilçelerindeki okullarda görev yapmaktadır.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen "2018 Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi- Öğretmen Görüşleri Anketi" ile toplanmıştır. Anket, insanların yaşam şartları, davranışları, inançlarını ve tutumlarını betimlemeye yönelik sorulardan oluşan bir araştırma materyalidir (Büyükoztürk vd., 2014).

Veri toplama aracı geliştirilirken öncelikle alanyazın taraması yapılmış ve 21. yüzyıl becerileriyle ilgili hangi sınıflandırmanın esas alınacağı belirlenmiştir. Alanyazında en fazla yer alan 21. yüzyıl becerilerinin iletişim, işbirliği, problem çözme, eleştirel düşünme, karar verme, üretkenlik, yaratıcılık, bilgi ve medya okuryazarlığı (Fadel vd., 2015; Griffin vd., 2012; Marzano, 2012; OECD, 2018; P21, 2015) olduğu ve P21 sınıflamasının bu becerilerin tamamını içerdiği görülmüştür. Bu nedenle P21 sınıflamasına karar verilmiş ve ankette bu beceriler yer almıştır. Daha sonra ortaokullarda görev yapan üç Türkçe öğretmeninden ve Eğitim Programları ve Öğretim alanından üç uzmandan görüş alınmış ve ankete son şekli verilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin görüşleri daha çok anketin anlaşılabilirliğini sağlamak amaçlı olmuştur. Uzman görüşleri çerçevesinde ise bazı beceriler anlaşılabilirliği sağlamak amacıyla bölünerek ifade edilmiştir. Yaratıcılık ve yenilenme becerileri ayrı ayrı ele alınmış ve yenilenme becerisi yenilikçilik becerisi olarak ifade edilmiştir. İletişim ve iş birliği becerileri de uzman görüşü neticesinde ayrı beceriler olarak alınmıştır. Uzman görüşü alındıktan sonra düzenlemeler yapılarak altı Türkçe öğretmeni ile pilot uygulama yapılmıştır. Daha sonra Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinlerin alınması için başvuru süreci başlatılmıştır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerin sorulduğu maddeler yer almaktadır. İkinci bölümde Türkçe dersi öğretim programının kazanım, içerik, öğrenme ve öğretme süreçleri ile ölçme ve değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna yönelik maddeler bulunmaktadır. Program boyutları ile ilgili ifadelerle ilişkin beş seçenek verilmiştir. Program öğelerinde yer alma durumu için "kesinlikle katılmıyorum"dan "kesinlikle katılıyorum"a doğru 5'li derece kullanılmıştır. Üçüncü bölümde ise becerilerin gelişmesinin önündeki sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla iki tane açık uçlu soru yer almıştır. Araştırmanın verileri 05.04.2019-28.06.2019 tarihleri arasında araştırmacı tarafından toplanmıştır. Öğretmenler anketleri 15-30 dakika arasında cevaplamıştır. Uygulama sırasında uygun olmayan öğretmenlerin anketi doldurabilmesi için bazı okullarda anketler bırakılmış ve sonraki

günler toplanmıştır. Araştırmada 478 öğretmene ulaşılmış ancak anket doldurmaya gönüllü olmayan öğretmenlere rastlanmıştır. Böylece 304 öğretmen anket için gönüllü olmuştur. Anketler SPSS'e girilirken 31 anket, cevaplanmayan soruların bulunmasından dolayı araştırmaya dahil edilmemiştir. Buna göre 273 öğretmenin yanıtladığı anketler değerlendirilmiştir.

2.4. Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin alt boyutlar için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ayrı ayrı hesaplanmıştır. Buna göre kazanımlar, içerik, öğrenme etkinlikleri ve ölçme-değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilmesine ilişkin maddeler için güvenilirlik katsayısı sırası ile 0,97, 0,94, 0,95 ve 0,97'dir. Ankette yer alan maddeler için betimsel istatistik hesaplanmıştır. Araştırmanın ikinci ve üçüncü alt problemlerine ait veriler ise anketin sonunda yer alan iki açık uçlu soru yoluyla toplanmıştır. Bu sorulara verilen cevapların betimlenebilmesi için içerik analizinden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri okunarak bir kod listesi hazırlanmış ve birbirleriyle ilişkili olan kodlar bir araya getirilerek tematik kodlama yapılmıştır. Daha sonra her anket, bu kod listesinden yararlanılarak tek tek analiz edilmiştir. Kodların güvenilirliğini sağlamak amacıyla tesadüfi seçilen üç anket formu iki uzman tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve Miles ve Huberman'ın (1994) formülü kullanılarak güvenilirlik katsayısı 0,88 olarak hesaplanmıştır. Öğretmen görüşlerine dayalı oluşturulan kod ve temalar için tablolar oluşturulmuş ve görüşlerin sıklıkları verilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, ... olarak kodlanmıştır.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. "2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi" isimli çalışma için Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğünden 04.04.2019 tarihinde 14588481-605.99-E.6916320 sayı numarasıyla gerekli izinler alınmıştır.

3.BULGULAR

Bu bölümde Türkçe öğretmenlerine uygulanan anketlerden elde edilen nicel ve nitel verilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğelerinde (kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme) 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

Öğretmenlerin, ortaokul Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin görüşleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2.

Türkçe Dersi Öğretim Programının Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Beceriler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Problem çözme	10	3,7	48	17,6	50	18,3	138	50	27	9,9
Yaratıcılık	12	4,4	61	22,3	44	16,1	118	43,2	38	13,9
Yenilikçilik	14	5,1	59	21,6	45	16,5	121	44,3	34	12,5
İletişim	9	3,3	29	10,6	32	11,7	157	56,4	49	17,9
İş birliği	13	4,8	38	13,9	29	10,6	155	56,8	38	13,9
Eleştirel düşünme	16	5,9	53	19,4	44	16,1	126	46,2	34	12,5
Karar verme	9	3,3	41	15,0	53	19,4	138	50,5	32	11,7
Öğrenmeyi öğrenme	17	6,2	66	24,2	49	17,9	112	41,0	29	10,6
Bilgi okuryazarlığı	12	4,4	51	18,7	56	20,5	119	43,6	35	12,8
Bilgi ve iletişim teknolojisi okuryazarlığı	11	4,0	50	18,3	52	19,0	130	47,6	30	11,0
Medya okuryazarlığı	14	5,1	55	20,1	58	21,2	119	43,6	27	9,9
Esneklik ve uyum	10	3,7	53	19,4	63	23,1	118	43,2	29	10,6
Girişimcilik	11	4,0	58	21,2	63	23,1	109	39,9	32	11,7
Öz-yönlendirme	11	4,0	60	22,0	64	23,4	106	38,8	32	11,7
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	12	4,4	45	16,5	47	17,2	134	49,1	35	12,8
Üretkenlik	14	5,1	53	19,4	59	21,6	113	41,4	34	12,5

Tablo 2. (devamı)

Türkçe Dersi Öğretim Programının Kazanımlarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Beceriler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Hesap verebilirlik	17	6,2	71	26,0	65	23,8	94	34,4	26	9,5
Liderlik ve sorumluluk alma	15	5,5	64	23,4	45	16,5	120	44,0	29	10,6

Tablo 2'ye göre Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında, öğretmenlerin en çok yer verildiğini düşündüğü 21. yüzyıl becerisinin %76,3'lük yüzde ile iletişim becerisi olduğu görülmüştür. Bunu %70,7 ile işbirliği ve %62,2 ile karar verme becerisi, %61,9 ile sosyal ve kültürlerarası etkileşim becerileri takip etmektedir. Yukarıda sayılan 18 beceriden 17'sinde öğretmenlerin yarısından fazlasının bu becerilere programın kazanımlarında yer verildiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Hesap verebilirlik becerisinde ise katılıyorum diyenlerin yüzdesi %43,9 ile en düşük seviyede görülmüştür. Bunu öğrenmeyi öğrenme becerisi (%51.6) ve liderlik ve sorumluluk alma becerisi (%54.6) takip etmektedir. Öğretmenlerin programın kazanımlarında yer verilme durumuna ilişkin en çok kararsızlık yaşadığı beceri hesap verebilirlik (%23,8) olmuştur. Bunu öz-yönlendirme, girişimcilik, esneklik ve uyum becerileri takip etmektedir.

Tablo 3'de TDÖP'ün içeriğinde 21. yüzyıl becerilerine ne kadar yer verildiğine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır.

Tablo 3.

Türkçe Dersi Öğretim Programının İçeriğinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Beceriler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Problem çözme	11	4,0	50	18,3	49	17,9	142	52,0	21	7,7
Yaratıcılık	14	5,1	57	20,9	53	19,4	123	45,1	26	9,5
Yenilikçilik	15	5,5	49	17,9	56	20,5	130	47,6	23	8,4
İletişim	8	2,9	32	11,7	28	10,3	168	61,5	37	13,6
İş birliği	10	3,7	34	12,5	37	13,6	161	59,0	31	11,4
Eleştirel düşünme	16	5,9	47	17,2	49	17,9	133	48,7	28	10,3
Karar verme	13	4,8	40	14,7	55	20,1	137	50,2	28	10,3
Öğrenmeyi öğrenme	18	6,6	66	24,2	53	19,4	114	41,8	22	8,1
Bilgi okuryazarlığı	13	4,8	39	14,3	60	22,0	135	49,5	26	9,5
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	16	5,9	41	15,0	48	17,6	138	50,9	29	10,6
Medya okuryazarlığı	13	4,8	45	16,5	57	20,9	134	49,1	24	8,8
Esneklik ve uyum	11	4,0	54	19,8	57	20,9	128	46,9	23	8,4
Girişimcilik	13	4,8	53	19,4	61	22,3	120	44,0	26	9,5
Öz-yönlendirme	14	5,1	59	21,6	60	22,0	113	41,4	27	9,9
Sosyal ve kültürlerarası etkileşim	14	5,1	44	16,1	56	20,5	126	46,2	33	12,1
Üretkenlik	15	5,5	60	22,0	45	16,5	123	45,1	30	11,0
Hesap verebilirlik	17	6,2	60	22,0	67	24,5	109	39,9	20	7,3
Liderlik ve sorumluluk alma	19	7,0	50	18,3	42	15,4	136	49,8	26	9,5

Tablo 3'e göre, Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerinden öğretmenlerin katılma oranının en çok olduğu beceri %75,1 ile iletişim becerisidir. Bunu işbirliği (%70,4), bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı (%61,5) becerileri izlemektedir. Yukarıda sayılan 18 beceriden 16'sında öğretmenlerin %50 ve üstünün bu becerilere programın içeriğinde yer verildiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Hesap verebilirlik becerisinde ise katılıyorum diyenlerin yüzdesi %47,2 ile en düşük seviyede görülmüştür. Öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde yer almadığını ya da çok az yer aldığını düşündükleri beceri %30,8 ile öğrenmeyi öğrenme becerisidir. Hesap verebilirlik, üretkenlik ve öz-yönlendirme becerileri de içerikte en az yer bulduğu düşünülen becerilerdendir. Kararsızların en çok olduğu beceri ise %24,5 ile hesap verebilirlik becerisi olarak bulunmuştur.

Öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme sürecinde 21. yüzyıl becerilerine ne kadar yer verildiğine ilişkin görüşlerine dayalı bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinden en çok yer verildiğini düşündükleri beceri %70 ile iletişim becerisidir. Bunu %66 ile işbirliği, %62,7 ile problem çözme

ve %62,6 ile karar verme becerisi izlemektedir. 18 becerinin tamamında öğretmenlerin yarısından biraz fazlasının bu becerilere programın öğrenme-öğretme süreçlerinde yer verildiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Katılımın en düşük olduğu beceri %50,2 ile girişimcilik becerisi olmuştur. Öğretmenlerin Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde en çok katılmıyorum dediği beceri %27,5 ile öz yönlendirme becerisidir. Bunu öğrenmeyi öğrenme becerisi (%26) takip etmektedir. En çok kararsızlık yaşanan becerinin ise girişimcilik olduğu (%25,3) görülmektedir.

Tablo 4.

Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Beceriler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Problem çözme	9	3,3	44	16,1	49	17,9	152	55,7	19	7,0
Yaratıcılık	12	4,4	57	20,9	48	17,6	128	46,9	28	10,3
Yenilikçilik	9	3,3	57	20,9	58	21,2	123	45,1	26	9,5
İletişim	7	2,6	38	13,9	37	13,5	160	58,6	31	11,4
İş birliği	6	2,2	41	15,0	46	16,8	153	56,0	27	10
Eleştirel düşünme	10	3,7	58	21,2	45	16,5	133	48,7	27	9,9
Karar verme	8	2,9	43	15,8	51	18,7	148	54,2	23	8,4
Öğrenmeyi öğrenme	11	4,0	60	22,0	57	20,9	127	46,5	18	6,6
Bilgi okuryazarlığı	10	3,7	52	19,0	49	17,9	136	49,8	26	9,5
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	9	3,3	48	17,6	55	20,1	137	50,2	24	8,8
Medya okuryazarlığı	10	3,7	46	16,9	61	22,3	130	47,6	26	9,5
Esneklik ve uyum	8	2,9	50	12,3	59	21,6	135	49,5	21	7,7
Girişimcilik	8	2,9	59	21,6	69	25,3	115	42,1	22	8,1
Öz-yönlendirme	10	3,7	65	23,8	53	19,4	124	45,4	21	7,7
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	9	3,3	46	16,8	50	18,3	138	50,5	30	11,0
Üretkenlik	13	4,8	54	19,8	56	20,5	125	45,8	25	9,2
Hesap verebilirlik	10	3,7	59	21,6	64	23,4	119	43,6	21	7,7
Liderlik ve sorumluluk alma	11	4,0	51	18,7	56	20,5	134	49,1	21	7,7

Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumuna ilişkin öğretmen görüşlerine yönelik bulgular Tablo 5'te açıklanmıştır.

Tablo 5.

Türkçe Dersi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Beceriler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Problem çözme	14	5,1	49	17,9	56	20,5	137	50,2	17	6,2
Yaratıcılık	14	5,1	64	23,4	48	17,6	127	46,5	20	7,3
Yenilikçilik	13	4,8	65	23,8	60	22,0	116	42,5	19	7,0
İletişim	12	4,4	52	19,0	52	19,0	133	48,7	24	8,8
İş birliği	12	4,4	47	17,2	58	21,2	133	48,7	23	8,4
Eleştirel düşünme	15	5,5	53	19,4	61	22,3	124	45,4	20	7,3
Karar verme	11	4,0	48	17,6	60	22,0	135	49,5	19	7,0
Öğrenmeyi öğrenme	14	5,1	50	18,3	69	25,3	114	41,8	26	9,5
Bilgi okuryazarlığı	12	4,4	46	16,8	67	24,5	125	45,8	23	8,4
Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı	13	4,8	44	16,1	64	23,4	124	45,4	28	10,3
Medya okuryazarlığı	12	4,4	43	15,8	68	24,9	125	45,8	25	9,2
Esneklik ve uyum	12	4,4	52	19,0	63	23,1	120	44,0	26	9,5
Girişimcilik	14	5,1	57	20,9	69	25,3	110	40,3	23	8,4
Öz-yönlendirme	11	4	63	23,1	59	21,6	117	42,9	23	8,4
Sosyal ve kültürler arası etkileşim	11	4	45	15,0	58	21,2	137	50,2	26	9,5
Üretkenlik	13	4,8	49	17,9	66	24,2	124	45,4	21	7,7
Hesap verebilirlik	14	5,1	53	19,4	71	26,0	116	42,5	18	7,0
Liderlik ve sorumluluk alma	15	5,5	44	16,1	66	24,2	125	45,8	23	8,4

Tablo 5'e göre, Türkçe dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme sürecinde katılma oranının en yüksek olduğu beceriler %59,7 ile sosyal ve kültürlerarası etkileşim, %57,5 ile iletişim becerisi olarak görülmektedir. Bunu işbirliği (%57,1), karar verme (%56,5) ve problem çözme (%56,4) takip etmektedir. Katılımın en az olduğu becerilerin ise; %28,5 ile yaratıcılık, %28,5 ile yenilikçilik ve %27,1 ile öz yönlendirme olduğu görülmüştür. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 18 beceriden 15'inin %50 ve biraz üzerinde katılım aldığı görülmüştür.

Ölçme ve değerlendirme ögesinde diğer öğelerden farklı olarak iletişim becerisinden daha fazla vurgulanan beceri sosyal ve kültürlerarası etkileşim olmuştur.

3.2. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğelerinde (kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme) 21. yüzyıl becerilerinin uygulanması sırasında karşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

Öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin uygulanması sırasında karşılaştıkları sorunlar Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6.

Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerinin Gerçekleştirilmesinde Yaşanılan Sorunlara İlişkin Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Kazanımlar	Kazanımların genel olması, birbirini tekrarlaması ve güncel olmayışı	12
	Kazanım sayısının fazla olması	11
	Kazanımların sınıflara dengeli dağıtılmaması	10
	Kazanım- sınav sistemi uyumsuzluğu	8
	Kazanımda hedeflenenlerin uygulamada gerçekleşmemesi	6
	Toplam	47
İçerik	Metinlerin içerikleri ve uzunluklarının yaş gruplarına uygun olmaması	31
	Metinlerin ilgi çekici olmaması	31
	İçeriğin yetersiz olması	15
	İçeriğin çok yoğun olması	14
	Metinlerin iyi ve kaliteli örnekler olmaması	6
	Zamanın yetersiz olması	6
	İçeriğin kazanımlarla uyumlu olmaması	4
	Okuyarak yorum yapılamaması	3
	Toplam	110
Öğrenme-öğretme süreçleri	Beceriler konusunda öğrencilerin hazırbulunuşluğundan kaynaklanan sorunlar	53
	Fiziki alt yapı, materyal ve zaman yetersizliği	42
	Okuma, düşünme, yorumlama ile ilgili sorunlar	29
	Etkinliklerle ilgili sorunlar	25
	İlgi ve motivasyon eksikliği	17
	Öğrencilerdeki internet ve teknoloji bağımlılığı	10
	Öğretmenlerin programda yer alan yöntem ve teknikleri uygulama düzeyleri	4
	Toplam	127
Ölçme-değerlendirme süreci	Sınav sisteminin becerilerin ölçülmesine yönelik olmayışı	34
	Çeşitli yetersizlikler (materyal, zaman, soru eksikliği)	15
	Değerlendirme ölçütlerinin yeterince net olmaması	7
	Not kaygısı	6
	Derslerden kalmanın olmaması	4
	Yenilikçi değerlendirme süreçlerinin olmaması	3
	Toplam	69

Tablo 6'ya göre kazanımların gerçekleştirilmesinde en çok karşılaşılan sorunlar kazanımların çok genel olması, kalıplaşmış olması ve güncel olmayışıdır (n=12). Öğretmenlerin bazıları kazanım sayısının fazla olduğunu (n=11), bazıları sınıflara dengeli bir şekilde dağıtılmadığını (n=10) ifade etmiştir. Bu konudaki öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir:

Kazanımlar bazı sınıflarda çok yoğunken bazı sınıflarda yetersiz. (Ö13)

Kazanımlar sürekli birbirini tekrarlayan nitelikte. (Ö45)

Neyin ne kadar verilmesi gerektiği ile ilgili yetersiz açıklama olması. (Ö50)

Kazanımlar güncel değil, oldukça da yüzeysel. (Ö39)

Öğretmenler kazanımların gerçekleştirilmesinde karşılaşılan sorunlardan birinin de kazanımlar ile sınav sisteminin uyumsuz olmasından (n=8) kaynaklandığını düşünmektedir. Bu görüşlere örnekler aşağıda verilmiştir:

Kazanımlar merkezî sınav sisteminde sorulan sorularla uyumlu değil. (Ö4)

Sınavlarda test soruluyor ama kazanımlarda öğrencilerin daha üst düzey becerileri gerçekleştirmesi bekleniyor. (Ö7)

Kazanımların hiçbiri eleştirel okumaya yönelik değil. Mantık muhakeme soruluyor ama kazanımlarda net değil. Öğrencilere edebî zevk aşılama amaçların çok gerisinde. (Ö41)

Kazanımlarla ilgili olarak öğretmenler kazanımların yeterince uygulanabilir olmadığını da düşünmektedir. Örneğin Ö8 ve Ö3 düşüncesini şu şekilde dile getirmiştir:

Kazanımda hedeflenenler uygulamada ne yazık ki gerçekleştirilemiyor. (Ö8)

Kazanımlar uygulamaya dönük değil. (Ö3)

Tablo 6'ya göre içeriğin uygulanması sırasında öğretmenlerin en çok karşılaştıkları sorunlar, metinlerin ilgi çekmemesi (n=31) ve metinlerin içerik ve uzunluklarının yaş gruplarına uygun olmamasıdır (n=31). Metinlerle ilgili sorun olduğunu belirten öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

İçerik ilgi çekici ve 21. yüzyıl becerilerini kavratmaya yönelik değil. (Ö10)

Metinlerin içerikleri ve uzunlukları yaş gruplarına uygun değil. (Ö17)

Bazı metinler çok uzun, öğrenci okurken sıkılıyor. Sonuna geldiğinde başını unutmuş oluyor. (Ö11)

İçerik sınıflara göre dengesiz az veya çok olarak farklılık gösteriyor. (Ö4)

Türkçe kitabındaki okuma metinlerinin uzun olması önemli bir sorun. (Ö31, Ö39, Ö54)

İçerikte yer alan metinlerin beceriyi kazandırma konusunda yetersiz olduğu (n=15), içeriğin çok yoğun olduğu (n=14), zamanın az olduğu ile ilgili öğretmen ifadelerine rastlanmıştır. Öğretmenlerden bazıları (n=6) seçilen metinlerin, türünün iyi ve kaliteli örneği olmadığı ve içeriğin kazanımlarla uyumlu olmadığı (n=4) görüşündedir.

Metnin içeriği ile kazanımın içeriği uyuşmuyor. (Ö1)

Seçilen örnek metinler, türünün iyi ve kaliteli örnekleri değil. (Ö24)

Kitapların içeriği bazen öğrencilerin seviyesine düşük gelebiliyor (içinde herhangi bir metin) veya ilgilerini çekmiyor. (Ö45)

Kitaptaki metinler, günlük hayatla ilişkili. Sosyal yaşamı, birlik beraberliği vb. öne çıkarıyor. Ancak sanatsal metinler az. Bu durum yaratıcılıklarını olumsuz etkiliyor. (Ö26)

Tablo 6'ya göre öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreçlerinde en fazla öğrencilerin hazırbulunuşluğundan kaynaklanan sorunları vurguladıkları (n=53) görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin en çok eleştirel düşünme becerisini kazanma konusunda sıkıntıları olduğunu, problem çözme becerilerinde, öğrenmeyi öğrenmede zorlandıklarını, yaratıcılık becerilerini geliştiremediklerini, yeterince üretken olmadıklarını, yazdıklarını paylaşmaktan hoşlanmadıklarını ve iletişim eksikliği yaşadıklarını belirtmektedir. Bazı öğretmenlerin görüşlerinden alıntılar aşağıda verilmiştir:

Öğrenciler bilişsel düzeyde hazır gelmiyorlar. (Ö31)

Eleştirel düşünme ve sorgulama, karar verme ve günlük hayatta bilgileri uygulayabilme; öğrenciler bu kazanımları almada sorun çekiyor çünkü kitap okumayı kendilerine külfet olarak görüyor. (Ö2)

İletişim eksikliği, yaratıcılık problemlerinin olması, özgür ortamın olmaması. (Ö43)

Öğrencilerin yaratıcılık becerileri zayıf her şeyin önüne hazır konmasını isteyen bir nesil var. Eleştirel düşünemiyorlar. Birbirleriyle iletişimleri sağlıklı değil. (Ö21)

Eleştirel düşünme becerisini kazandırmakta zorlanıyoruz. Yeterli düzeyde üretken değiller. (Ö44)

Üretkenlik, hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk alma konusunda yetersizlik olması. (Ö43)

Yaparak yaşayarak öğrenme konusunda sıkıntı yaşamaktayız. (Ö42)

21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında öğrenme-öğretme süreçlerinde karşılaşılan ikinci problem ise fiziki alt yapı, materyal, zaman gibi çeşitli yetersizliklerin olmasıdır. (n=42)

Okulumuz şartlarına göre mevcutlarımız çok olduğu için öğrenme süreci etkin olarak ilerleyemiyor. Ders içinde her etkinlik yetiştirilemiyor. (Ö34)

Sınıfların mevcutlarının yüksek olması, fiziki yetersizlikler süreci istediğiniz biçimde şekillendirmenizi engelliyor (Ö3).

Sınıfların kalabalık olması kazanımların gerçekleştirilmesini engelliyor. (Ö32)

Özellikle yazılı ve sözel anlatımlarda süre yeterli olmuyor. (Ö50)

Öğretmenlere göre, öğrenme-öğretme süreçlerinde karşılaşılan bir diğer sorun ise okuma, düşünme, yorumlama ile ilgili problemlerdir (n=29). Öğretmen görüşlerinden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır:

En büyük sorunumuz öğrencilerin okuma-anlama-yorumlama süreçlerinde başarısız olması. (Ö27)

Öğrenciler ortaokul öğrencileri olmalarına rağmen ilkokuldan okumayı öğrenmeden mezun oldukları için 5, 6, 7, 8. sınıf farkı olmaksızın çoğu okuma güçlüğü yaşıyor. Ortaokulda öğrencilere okuma-yazma öğretmek zorunda kalıyoruz. (Ö16)

Öğrenme daha çok bilgi, kavrama basamaklarında gerçekleşiyor. Analiz, sentez değerlendirme aşamalarında sorunlar yaşanıyor. (Ö55)

Etkinliklerle ilgili sorun olduğunu belirten öğretmenlerin sayısı 25'tir. Etkinliklerin sıkıcı, basit olduğu, tekrara düştüğü, uzun olduğu yönünde öğretmen görüşlerine rastlanmıştır. Öğretmenlere göre öğrenme-öğretme süreçlerinde karşılaşılan bir sorun da öğrencilerde ilgi ve motivasyonun düşük olmasıdır. (n=17)

Dikkatini çekecek şekilde güncellik ve yaşamda kullanılabilirlik açısından eksik gördükleri için konulara ilgisiz kalmıyor. (Ö29)

En büyük sorun tembelliği alışkanlık hâline getirmiş, aktif olmayan, sürece katılmak istemeyen öğrenciler. (Ö4)

Öğrenciler derse katılımında isteksiz. Sınıf mevcutları çok. Öğrencilerin algı ve dikkat seviyeleri çok düşük. (Ö9)

Öğrenme-öğretme süreçlerinde karşılaşılan bir diğer sorunun ise internet ve teknoloji ile bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır (n=10). Örneğin bir öğretmen "Teknoloji çocuklarına kazanımları uygulamak çok zor" (Ö22) diyerek düşüncesini ifade etmiştir. Öğrencilerde teknoloji bağımlılığının olduğu, internetin bilgi alma dışında farklı amaçlarla kullanıldığı, etkinliklerin cevaplarının internette olması öğretmenlerin internet ve teknolojiyle ilgili yakınlıkları sorunlardandır. Öğretmenlerin yöntem ve teknikleri uygulama konusunda eksiklikleri olduğu görülmektedir.

Tablo 6'ya göre ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğretmenlerin en çok karşılaştıkları sorunların başında sınav sisteminin becerilerin ölçülmesine yönelik olmayışı gelmektedir (n=34). Birçok öğretmen yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme becerilerinin ölçülmesine yönelik soruların olmadığını ifade etmiştir. Bu konuda öğretmen görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ülkemizdeki sınavlar yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme vb. becerilerin ölçülmesine yönelik değil. (Ö21)

Değerlendirme öğrencilerin yaratıcılığını ortaya çıkaramıyor. Problemi tespit edip çözüm sürecini oluşturamıyor. Verilen görselleri yorumlayamıyor. (Ö6)

Konuşma ve yazma becerileri değerlendirilemiyor. Sınav sistemi öğrencileri kaygılandırıyor. (Ö51)

İletişim becerileri, problem çözme, etkileşim vs. becerin ölçülmesinde zorlanıyoruz. (Ö37)

Objektiflik için eleştirel düşünme, yaratıcılık gibi kazanımlar ölçülemiyor. (Ö9)

Problem çözmeye yetersiz olması, yenilikçi değerlendirme süreçlerinin olmaması. (Ö43)

Öğretmenlere göre materyal, zaman ve soru çeşitliliği konusundaki yetersizlikler (n=15) ölçme değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin değerlendirilmesini olumsuz etkilemektedir. Öğretmenler bu konuda görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

İçeriğin yoğunluğu değerlendirme sürecini olumsuz etkiliyor. (Ö2)

Verilmek istenen iletiyi aktarmada kendi düşüncelerini ifade ve öğrendiklerini hayal gücüyle iletme konusunda zayıf kalıyorlar. (Ö29)

Ölçütlerle ilgili sorunlara gelindiğinde ölçütlerin yeterince net olmadığı, değerlendirme formlarının fazla olması, tema sonu değerlendirme sorularının cevaplarının kitapta yer alıyor olması gibi sorunlarla ilgili görüşlere rastlanmıştır. Kimi öğrencilerde not kaygısı çok fazlayken kimi öğrencilerde de hiç bulunmaması, bazı

öğretmenlerce ölçme değerlendirme sürecinde yaşanan sorunlar arasında gösterilmektedir. Öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde açıklamaktadır:

Değerlendirmede okullar arası çok büyük farklılıklar çıkıyor. Kimi okullar, yazılı ve ders içi etkinlikleri gerçekten ölçme değerlendirme amaçlı yaparken bir çok okul, sadece not veriyor. Kazanımların kazanılması önemsenmiyor. (Ö26)

Tema sonu değerlendirme sorularının cevapları kitapta yer alıyor. Öğrenciler hiç çaba harcamadan cevaplara bakıp söylüyorlar. (Ö30)

Ölçme değerlendirme sürecinde öğrenciler sorumluluklarının bilincinde değiller. Sınav notlarını dahi hatırlamayan öğrenciler mevcut. (Ö42)

Öğrencilerin değerlendirme sonuçlarına göre kendilerindeki eksiklikleri tamamlamamaları. (Ö25)

Ayrıca Ö45, Ö48 ve Ö50 tarafından yenilikçi değerlendirme süreçlerinin olmamasının da ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine engel olduğunu belirtmiştir.

3.3. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının öğelerinde (kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme) 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine ilişkin öğretmen önerileri nelerdir?

Tablo 7’de öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek için önerilerine yer verilmiştir.

Tablo 7.

Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine İlişkin Önerilerine Yönelik Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Kazanımlar	Kazanım sayısı azaltılıp uygulanabilirlik artırılmalı	14
	Eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcılık, liderlik, girişimcilik becerilerine yönelik kazanımların sayısı artırılmalı	8
	Kazanımlar her seneye dengeli bir şekilde dağıtılmalı	7
	Kazanımlar güncellenmeli	6
	Ara toplam	35
İçerik	İlgi çekici metinler kullanılmalı	35
	Metinler daha kısa ve çeşitli, renkli olmalı	16
	İçerik güncel ve nitelikli olmalı	13
	Metinler çağın hedeflerine uygun olmalı	7
	Dünya ve Türk edebiyatının güncel örneklerine yer verilmeli	6
	İçeriğin belirlenmesinde öğrenci ve öğretmen görüşleri alınmalı	5
	Millî ve manevî değerlerle donatılmış olmalı	4
	Ders kitapları sınav sistemine göre iyileştirilmeli	3
	Dersin en az bir saati yazılı anlatıma ayrılmalı	1
Ara toplam	91	
Öğrenme-öğretme süreçleri	Etkinlikler günlük hayatla ilişkilendirilebilecek, ilgi çekici nitelikte olmalı	34
	Okumaya, düşünmeye yönelik becerilere yönelik etkinliklere programda daha çok yer verilmeli, etkinliklerin niteliği artırılmalı	25
	Öğrenme öğretme ortamları sadece sınıfla sınırlı kalmamalı, öğrenme ortamları iyileştirilmeli	23
	İnternete erişim kolaylaştırılmalı ve medya kullanımı konusunda öğrenciler bilinçlendirilmeli	10
	Öğretmenlere yeni yöntem ve teknikler hakkında eğitimler verilmeli	9
	Kaynak yetersizliğinin önüne geçilmeli	5
	Aileler eğitim sürecine etkin katılmalı	4
	Öğrencilere öğrenmeyi öğrenmenin önemi kavratılmalı	4
	Öğretmen kılavuz kitapları olmalı	2
	Ara toplam	116

Tablo 7. (devamı)*Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesine İlişkin Önerilerine Yönelik Görüşleri*

Tema	Kodlar	f
Ölçme ve değerlendirme süreçleri	Merkezi sınavlar yapılmalı/ süreç odaklı sınavlar yapılmalı	19
	21. yüzyıl becerilerini ölçecek sorular hazırlanmalı	15
	Değerlendirme ölçütleri net olmalı	11
	Öğretmenlere yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımları konusunda eğitimler verilmeli	5
	Dinleme, anlama, yazma, gramer becerileri uygun şekilde değerlendirilmeli	3
	Ara toplam	35

Öğretmenlerin kazanımlara ilişkin en temel önerileri kazanım sayılarının azaltılması ve uygulanabilir, günlük hayatla ilişkili kazanımların yer alması yönündedir. Öğretmenler ayrıca 21. yüzyıl becerilerinin kazanımlarda geliştirilebilmesi için eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcılık, girişimcilik, liderlik gibi becerilere yönelik kazanımların sayısının artırılmasını önermişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerinden bazı alıntılar aşağıda verilmiştir:

Kazanım sayısı azaltılabilir. Planda yazılan tüm kazanımları gerçekleştirdiğimiz için listenin az ve öz olması gerektiğini düşünüyorum. (Ö34)

Kazanımlar sınıf seviyesine uygun bir biçimde, fazla tekrara başvurulmadan sarmal bir biçimde oluşturulmalıdır. (Ö25)

Özellikle eleştirel düşünme ve öğrenmeyi öğrenmeye yönelik kazanımlar olmalı. (Ö4)

Çocukların hayata dair, beceriye, uygulamaya, yaratıcı düşünceye dair kazanımları geliştirilmelidir. (Ö3)

Öğretmenlerden bazıları da kazanımların dengeli dağıtılması gerektiği şeklinde öneride bulunmuştur:

Kazanımlar her seneye dengeli bir şekilde dağıtılmalı. (Ö6, Ö9, Ö21)

Tablo 7'ye göre Türkçe dersi öğretim programının içeriğinin geliştirilebilmesi için oldukça fazla öğretmen tarafından dile getirilen öneri; metinlerin ilgi çekici, daha kısa, anlaşılır ve eğlenceli olması yönündedir. Ayrıca daha kaliteli ve öğrenci düzeyine uygun metinler seçilmesi yönünde öneriler de bulunmaktadır. Öğretmenlerin bu konudaki önerileriyle ilgili görüşleri şöyledir.

İlgi çekici içerikler sağlanmalı. Ders kitabı EBA vs. tüm yararlanılan unsurlar geliştirilmeli. Öğrenmeye, merak etmeye, araştırmaya yönelik içerikler olmalı. (Ö10)

İçerik olarak çocukların daha çok dikkatini çekecek, 21. yüzyılın niteliklerini yansıtan metinler olması gerektiğini düşünüyorum. (Ö14)

Aynı metinlerin her yıl kullanılması yerine ilgi çekici, orijinal metinlere yer verilmelidir. (Ö25)

Ders kitaplarına metin seçerken Türk ve dünya edebiyatının iyi örneklerine yer verilmesi gerektiği, metin seçiminde daha kaliteli ve öğrenci düzeyine uygun metinler seçilmesi yönünde öneriler de öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Örneğin,

Dünya edebiyatı örneklerine daha fazla yer verilmeli, Türk edebiyatının güncel ve iyi örneklerine yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. (Ö24)

Ders kitaplarına seçilen metinler Türk ve dünya edebiyatını tanımaya yönelik, estetik değerleri yüksek metinler olmalıdır. (Ö35)

Daha etkili ve güçlü metinler içermeli. Metinler görsel materyallerle desteklenmelidir. (Ö48)

Millî kültüre ait içeriklerin günümüz koşullarında teknolojiyle bağdaştırılarak öğrenciler için daha anlaşılabilir şekilde aktarılması gerektiği de Ö29 tarafından şöyle dile getirilmiştir: "Millî kültüre ait verilmek istenen bilgi ve becerilerin, değerlerin, teknolojiyen hatta öğrencilerin dikkatini çekebilecek kendi yaş gruplarından kişilerle iş birliğine dayalı etkinlikler şeklinde aktarılabilir."

Tablo 7'ye göre öğretmenlerin etkinliklere yönelik en önemli önerileri, etkinliklerin günlük hayatla ilişkilendirilmesi ve ilgi çekici olması (n=34) şeklindedir. 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi için öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik bir diğer önerileri; eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcı düşünme gibi becerileri kazandırmak için öncelikle okumaya önem verilmesi gerektiği yönündedir. Etkinlik sayısının azaltılıp etkinliklerin niteliğinin geliştirilmesi yönünde öneriler de bulunmaktadır. Bazı öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

Öğrencilerin ilgisini artıracak farklı öğrenme ve öğretme süreçlerine yer verilmeli. Yaşayarak öğrenme modeline ağırlık verilmelidir. (Ö25)

Öğrenmeyi öğrenmeye yönelik etkinlikler ve ödevler düzenlenmelidir. (Ö35)

Eleştirel okuma, anlama becerisini kazandırmak için okuma etkinliğine önem verilmelidir. (Ö18)

Özellikle eleştirel düşünme ve öğrenmeyi öğrenmeye yönelik kazanımlar olmalı, artırılmalı. (Ö20)

Düşünmeye dayalı becerilerin kazandırılması için iş birliğini geliştirmek gerekmektedir. Eleştirel düşünme, karar verme, esneklik ve uyum konusunda problem yaşamamak için öncelikle iş birliğine becerisine önem vermeliyiz. (Ö43)

Etkinlik sayısı az olmalı ama daha kapsamlı ve nitelikli olmalıdır. (Ö53)

Etkinlikler yaratıcılık ve yorumlama yeteneklerini geliştirmelidir. (Ö2)

Öğrenme ortamına yönelik önerilerin de oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu öneriler fiziki koşulların iyileştirilmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması, öğrenmenin farklı ortamlarda da olması konularında yoğunlaşmaktadır. Öğretmenlerin öğrenme ortamına yönelik önerilerinden bazı alıntılar aşağıda sunulmuştur:

Türkçe dersinde sınıfların kalabalık olmasını engelleyecek tedbirler alınmalıdır. (Ö32)

Becerilerin geliştirilebilmesi için öncelikle sınıf mevcutlarının ve fiziki koşullar istenilen ve olması gereken düzeyde olmalıdır. (Ö38)

Öğrenme-öğretme süreci sınıf ortamıyla sınırlı kalmamalı, alanında uzman kişilerle buluşma imkânı sağlanmalı. (Ö53)

Tarih bilinci oluşturmak adına müze, cami vb. yerlerde rehber eşliğinde gezi ve gözlem yapılmalıdır. (Ö29)

Öğrenme-öğretme sürecinde bir diğer dikkat çekici öneri ise öğretmenlerin farklı yöntem ve teknikler konusunda bilgilendirilmesi gerektiği şeklindedir. Örneğin Ö31 “Öğretmenlerin programda yer alan yöntem ve teknikleri kullanımında eksikleri var. Hizmetiçi eğitim kurslarıyla öğretmenlerin bu durumu düzeltilbilir.” demektedir. Öğretmenlerden bazıları, öğrenme-öğretme sürecinde 21. yüzyıl becerilerini geliştirebilmek için ailelerin sürece dahil olmasını (Ö18), velilerin de eğitilmesi gerektiğini (Ö19) düşünmektedir. İnternet ve teknoloji ile ilgili Ö20 “Bilgi teknolojileri becerilerinin yeterli düzeyde gerçekleşebilmesi için sınırsız ve ücretsiz internet bağlantısı olmalı.” şeklinde önerisini ifade etmiştir. Toplum önünde kendi ürünlerini paylaşmaya, iletişimi güçlendirmek için küçük yaşlardan başlanması gerektiğine, drama eğitimine, medyayı doğru kullanma konusunda öğrenme etkinliklerine ağırlık verilmesi gerektiğine yönelik önerilere de rastlanmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini yansıtan örnekler aşağıda yer almaktadır:

Derslerde daha fazla medyayı kullanmalıyız çünkü öğrenciler bunlarla daha fazla ilgileniyor. Medya okuryazarlığı diğer sınıflarda da yer almalıdır. (Ö45)

Drama dersi 1. sınıftan itibaren zorunlu ders olmalıdır. Ortaokulda resim, müzik derslerinin sayısı artırılmalıdır. (Ö46)

Toplum önünde kendi ürünlerini paylaşmaya yönelik etkinlikler yapılmalı. (Ö15)

Tablo 7’ye göre ölçme değerlendirme süreçlerinde öğretmenlerin önerileri sınav sistemine, soruların niteliğine, ölçütlere ve öğretmenlerin eğitimine yönelik olarak gruplandırılabilir. Öğretmenlerin bazıları bütün sınavların merkezî olması gerektiğini savunurken bazıları süreç ağırlıklı değerlendirmeler yapılması gerektiğini düşünmektedir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda sunulmuştur:

Her sınav merkezden hazırlanmalı ve merkezden okunmalıdır. (Ö9)

Madem eleme sınavları ülke geneli oluyor. Tüm sınavların merkezler bazında ortak olması gerekir. (Ö13)

Etkinliklere dayalı, süreç odaklı değerlendirme yapılmalıdır. (Ö37)

Daha çok proje ve yaratıcılıkla ilgili değerlendirme yaklaşımları uygulanmalıdır. (Ö11)

Bazı öğretmenler ise soruların 21. yüzyıl becerilerine yönelik hazırlanması yönünde öneride bulunmuştur. Örneğin Ö6 ve Ö1’in görüşleri şu şekildedir:

Öğrencilerin yaratıcılığını ortaya çıkaracak farklı sorular sorulmalı. Bir konuyla ilgili farklı durumlar ortaya konulmalı, öğrenci bunları yorumlayarak problemi çözecek yol bulmalıdır. (Ö6)

Problem çözme, yorum yapma becerilerini ölçecek sorular hazırlanmalıdır. (Ö1)

Ölçme değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin uygulanmasının geliştirilmesi noktasında, öğretmenlerin yeni ölçme değerlendirme yaklaşımları konusunda eğitilmesine yönelik önerileri de olmuştur. Bu görüşlere örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Ölçme değerlendirme ile ilgili öğretmenler eğitilmeli. (Ö57)

Öğretmenlere yeni değerlendirme yaklaşımları konusunda hizmet içi eğitimler verilmesi faydalı olur. (Ö21)

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Türkçe dersi öğretim programının dört boyutunda 21. yüzyıl becerilerinin yer verilme durumu öğretmen görüşleri açısından değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yarısından fazlası Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında 18 becerinin 17'sinde 21. yüzyıl becerilerine orta düzeyde yer verildiğini düşünmektedir. Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında öğretmenlerin en çok yer verildiğini düşündüğü 21. yüzyıl becerisinin iletişim becerisi olduğu görülmüştür. Bunu işbirliği, karar verme, sosyal ve kültürlerarası etkileşim becerileri takip etmektedir. Öğretmenlerin Türkçe dersi programında en az yer verildiğini düşündüğü beceri hesap verebilirliktir. Programda az yer verilen diğer beceriler ise öğrenmeyi öğrenme ve liderlik ve sorumluluk alma becerisidir. 2005, 2015, 2017 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri açısından doküman analizi yoluyla incelendiği bir çalışmada (Belet-Boyacı & Güner-Özer, 2019), tüm programlarda iletişim ve işbirliği ile eleştirel düşünme becerilerinin vurgulandığı ancak, liderlik ve sorumluluk becerilerine yer verilmediği belirlenmiştir. Kurudayıoğlu ve Soysal'ın (2019) 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programının (ilkokul ve ortaokul) kazanımlarını 21. yüzyıl becerileri açısından incelediği çalışmasında, en fazla eleştirel düşünme, iletişim, yaratıcılık becerilerine yer verildiği, sosyal ve kültürlerarası becerilere hiç yer verilmediği, esneklik ve uyum, hesap verebilirlik, liderlik, işbirliği, sorumluluk ve bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerine ise çok az yer verildiği bulunmuştur. 1-8. sınıf Türkçe programını 21. yüzyıl becerileri açısından inceleyen Bal (2018), programın kazanımlarında en fazla eleştirel düşünme, problem çözme ve medya okuryazarlığına yer verildiğini, sosyal ve kültürlerarası beceriler, liderlik, üretkenlik ve sorumluluk becerilerine hiç yer verilmediğini belirlemiştir. Başka bir çalışmada ise 8. sınıf Türkçe dersi öğretim programları 21.yüzyıl becerisi açısından değerlendirilmiş, 8.sınıf kazanımlarında en çok iletişim ve işbirliği, yaratıcı düşünme ile esneklik ve uyum becerilerinin yer aldığı ancak sosyal ve kültürlerarası beceriler, BİT okuryazarlığı, liderlik ve sorumluluk becerilerine yer verilmediği görülmüştür (Kayhan vd., 2019). Başka bir deyişle bu çalışmadaki öğretmen görüşlerinde olduğu gibi, diğer çalışmalardaki doküman analizi sonucunda da 2018 Türkçe programı amaçlarında iletişim ve işbirliğine yer verildiği, program amaçlarında liderlik ve sorumluluk becerilerinin fazlaca yer bulamadığı görülmektedir.

Öğretmenler Türkçe programının içeriğinde 18 tane 21. yüzyıl becerisinden 16'sına %50 ve üstü oranda yer verildiğini düşünmektedir. Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde öğretmenlere göre 21. yüzyıl becerilerinden en çok yer verilenler iletişim, işbirliği, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerileridir. Hesap verebilirlik, üretkenlik ve öz-yönlendirme ve öğrenmeyi öğrenme becerileri öğretmenlerin içerikte en az yer verildiğini düşündükleri becerilerdir. Kazanımlarda olduğu gibi içerikte de en fazla yer verilen becerilerin iletişim ve işbirliği, en az yer verilenlerin ise yine benzer biçimde hesap verebilirlik ve öğrenmeyi öğrenme olduğu dikkati çekmektedir. Bal'ın (2018) çalışmasında da benzer biçimde 5. Sınıf Türkçe öğretim programının metinlerinde en fazla iletişim ve işbirliğine yer verildiği tespit edilmiştir. Belet-Boyacı ve Güner-Özer'in (2019) çalışmasında 2005'ten bu yana uygulanan Türkçe dersi öğretim programlarının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerinin tamamına yer verildiği belirtilmekle birlikte, bu düzeyde yer verildiğine ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır. Kayhan vd.'nin (2019) 2018 8. sınıf Türkçe ders kitabını incelediği çalışmada, programın içeriğinde en fazla eleştirel düşünme ve problem çözme, girişimcilik ve öz yönetim ile iletişim ve işbirliği becerisine; en az ise BİT, medya ve bilgi okuryazarlığına yer verildiği saptanmıştır. Bu çalışmada yalnızca 8. sınıf programı incelendiği için böyle bir sonuçla karşılaşmış olabilir.

Öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenler 18 becerinin tamamında %50 ve üzeri katılıyor düşünmektedir. Türkçe dersi öğretim programının öğrenme-öğretme süreçlerinde ortalamaya bakıldığında öğretmenlerin en çok yer verildiğini düşündüğü beceri kazanım ve içerikte olduğu gibi iletişim olmuştur. En az yer verildiğini düşündükleri ise öğrenmeyi öğrenme ve öz yönlendirme becerileridir. Bu nedenle kazanımlar, içerik, öğrenme-öğretme süreçlerinde benzer sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir. 2018 Türkçe programının incelendiği bir çalışmada (Belet-Boyacı & Güner-Özer, 2019), öğrenme öğretme süreciyle ilgili açıklamalarda girişim ve öz yönetim, sosyal ve kültürlerarası beceriler, liderlik ve sorumluluk ve bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin vurgulandığı ancak öğrenme ve yenilenme becerilerine yer verilmediği saptanmıştır. 8. sınıf Türkçe ders kitabını inceleyen Kayhan vd. (2019) ise en fazla yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, iletişim ve işbirliği; en az liderlik ve sorumluluk ile BİT okuryazarlığı becerilerine yer verildiğini bulmuştur. Gültekin ise (2019) 5. sınıf Türkçe kitabını ve 6-8. sınıflar çalışma kitaplarını incelediği çalışmasında öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerini ve problem

çözmelerini sağlayacak etkinliklere çok az yer verildiğini belirtmektedir. Alanyazındaki diğer araştırmalar gibi bu araştırmanın da benzer bulgulara ulaştığı görülmektedir.

Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğretmenler 18 beceriden 15'inin programlarda orta düzeyde yer aldığını düşünmektedir. Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında, içerik ve öğrenme-öğretme süreçlerinde en çok yer verildiği düşünülen beceri iletişim iken; ölçme değerlendirme süreçlerinde sosyal ve kültürlerarası etkileşim olduğu görülmüştür. Ölçme değerlendirme süreçlerinde iletişim becerisinin yer verilme durumu bakımından ikinci sıraya düştüğü görülmektedir. Karar verme ile problem çözme becerileri de programın ölçme ve değerlendirme süreçlerinde daha fazla yer bulan becerilerdir. Öğretmenlere göre Türkçe öğretim programının ölçme ve değerlendirme ögesinde en az vurgulanan beceriler; yaratıcılık, yenilikçilik becerileri ile öz yönlendirme becerileridir. Belet Boyacı ve Güner Özer'in (2019) çalışmasında da 2018 Türkçe dersi öğretim programının değerlendirme ögesinde problem çözme, yaratıcılık ve yenilenme, liderlik, sorumluluk, esneklik, uyum, bilgi, medya ve teknoloji becerilerine yer verilmediği vurgulanmaktadır.

Öğretmenlere göre Türkçe dersi öğretim programının ögelerinde 21. yüzyıl becerilerine yer verilme durumu orta düzeyde yeterli görülmektedir. Programın neredeyse tüm ögelerinde en fazla yer verilen beceri iletişimdir. Türkçe dersi yazılı ve sözlü iletişime dayalı olduğu için iletişim becerisinin programda daha yoğun yer alması, doğal bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının ögelerinde az yer verildiği saptanan medya okuryazarlığı ve yenilikçilik becerileri ile hesap verebilirlik ve öğrenmeyi öğrenme becerilerinin gerekliliği ise günümüzde daha da önem kazanmıştır. Küresel salgın ile ülkemizde 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla okullar ara tatile erken girmiş ve sonrasında da uzaktan eğitimle devam edilmiştir. TEDMEM (2020) raporunda Covid 19 krizinin okulun sağladığı fiziksel alanın önemini yanı sıra eğitimin gerçekleştiği tek yerin okul olmadığını da ortaya çıkardığını; eğitim sistemlerinin bu duruma uzaktan eğitimle acil durum müdahalesi yaptığını ve bir yandan da eğitim sisteminin iyileşmesi, esnekliği ve yeniden yapılandırılması için geleceğe tohumlar atıldığını belirtmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde medya okuryazarlığı, öğrenmeyi öğrenme, öz yönlendirme becerilerinin önemi daha da artmıştır. Öğrencilerin ekran karşısında öğrenmeye çalışırken kendi öğrenmesini yönetebilmesi, medyayı nasıl doğru kullanacağını bilmesi ve iyi bir medya okuyucusu olması gerekmektedir. UNESCO (2020), uzaktan öğrenmenin etkili olabilmesi için hem teknolojik hem içerik hem de pedagojik hazırlanmışlığın sağlanmasının gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu bakımdan uzaktan öğretim sürecinde öğrencinin okul ortamında olmadan kendi kendine öğrenmesi öğrenmeyi öğrenme becerisinin önemini daha da artırmıştır. Ancak ortaokul Türkçe dersi öğretim programlarında özellikle hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, liderlik ve sorumluluk, öz-yönetim gibi önemli becerilerin çok az yer bulması, programın eksik yönünü göstermektedir.

21. yüzyıl becerilerinin Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme boyutlarında uygulama sırasında karşılan sorunlara ilişkin sonuçlar öğretmen görüşlerine dayalı olarak aşağıda verilmiştir:

21. yüzyıl becerilerinin kazanımlarda gerçekleştirilmesinde öğretmenler en çok kazanımların genel olması, birbirini tekrarlamaması ve güncel olmayışını sorun olarak görmektedir. Kazanımların sınıflara dengeli dağıtılmaması, kazanım sayısının fazla olması, kazanımlarla sınav sisteminin uyumsuz olması ve kazanımda hedeflenenlerin uygulamada gerçekleşmemesi kazanımların gerçekleştirilmesinde karşılaştıkları önemli diğer sorunlardır. Öğretmenlere göre içerik uygulanırken karşılaşılan sorunları özetlemek gerekirse metinlerin içeriklerinin ve uzunluklarının yaş gruplarına uygun olmaması ve ilgi çekici olmaması, ayrıca metinlerin türünün iyi ve kaliteli örneklerden seçilmemiş olması, içeriğin çok yoğun olması ve zaman yetersizliği, içeriğin kazanımlarla uyumsuz olmasıdır.

Öğretmenlere göre öğrenme-öğretme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında yaşanan problemler en fazla öğrencilerin hazırlanmışlığından kaynaklanan problemlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin eleştirel düşünme becerisini kazanma konusunda sıkıntıları olduğunu, problem çözme becerilerinde, öğrenmeyi öğrenmede zorlandıklarını, yaratıcılık becerilerini geliştiremediklerini, yazdıklarını paylaşmaktan hoşlanmadıklarını ve iletişim eksikliği yaşadıklarını belirtmektedir. Öğretmenlere göre öğrenme-öğretme süreçlerinde yaşanan diğer sorunlar; fiziki alt yapı ve zaman yetersizliği, materyal eksikliği; etkinliklerin birbirini tekrarlayan nitelikte, sıkıcı ve basit olmasıdır. Ayrıca öğrencilerdeki ilgi, motivasyon eksikliği ve teknoloji bağımlılığı, hazır bulunmuşluğun istenen düzeyde olmaması, öğrenmeyi öğrenme becerisi tam olarak kazanılmadığı için üst düzey öğrenme basamaklarında sorunlar yaşanması olarak görülmektedir. Altunsöz'ün (2016) çalışmasında 4.sınıf öğrencileri eleştirel okuma becerisi ile ilgili olarak kendilerini yeterli görmekteyler. Öğretmenler de öğrencilerin eleştirel okuma becerisini kazanma noktasında yeterli görmekteyler. Ancak 4.sınıf Türkçe dersi eleştirel okuma becerilerini geliştirme ölçeği uygulandığında aynı öğrencilerin eleştirel okuma kazanımlarını tam olarak kazanamadıkları ortaya çıkmıştır. Susar Kırmızı ve Akkaya (2009) çalışmasında Türkçe dersinde öğretmenlerin etkinlikler, materyal kullanımı, hizmet içi eğitime yönelik olarak sorunlar yaşadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Cin Şeker (2018) yazınsal metinleri çözümlenmeye yönelik etkinliklere yönelik öğretmen görüşlerini incelediği çalışmasında hâlihazırda Türkçe ders kitaplarında yer alan yazınsal metinleri anlamaya yönelik etkinliklerin yetersiz bulunduğunu, etkinliklerin metnin içeriğinden kopuk, öğrenci seviyesinin altında ve öğrencilerin hemen

cevap verebilecekleri etkinlikler olduğunu, metni kavramaya yetecek sayıda ve nitelikte etkinlikler olmadığını bulgulamıştır. Bu sonuçlar da araştırma bulgularını desteklemektedir.

Ölçme değerlendirme süreçlerinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin uygulanması sırasında en çok karşılaştıkları sorunların başında sınav sisteminin becerilerin ölçülmesine yönelik olmayışı gelmektedir. Birçok öğretmen öğretim programında yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme becerilerinin ölçülmesine yönelik örnek soruların olmadığını ifade etmiştir. Özetle, öğretmenlere göre ölçme değerlendirme süreçlerinde sınav sisteminin 21. yüzyıl becerilerinin ölçülmesine yönelik olmayışı, yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme ve iletişim becerilerine yönelik değerlendirmelerin az olması en çok yaşanan sorunlardandır. Çolak (2018) araştırmasında fen bilgisi dersinin 21.yüzyıl becerilerini kazandırmadaki etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerini incelemiştir. Araştırması sonucunda, sınavda çıkacak içerik bilgisinin ön planda olduğunu, bu nedenle kazandırılması hedeflenen beceri ve davranışların mevcut sistemde kazandırılmadığını ve sınav odaklı eğitim sisteminin programda yapılması gereken süreç değerlendirmesine gölge düşürdüğünü belirtmiştir. Çemrek (2019) Liselere geçiş sınavı (2018) Türkçe sorularının Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımlara uygunluğunu değerlendirdiği çalışmasında, Türkçe dersinin bütünlük ilkesinden hareketle merkezî sınavlarda dinleme, konuşma ve yazma alanlarına yönelik uygulama sınavlarının yapılmasının gerekli olduğunu vurgulamıştır. Materyal, zaman ve soru çeşitliliğinin az olması, değerlendirme ölçütlerinin net olmaması da sorun olarak görülmektedir. Öğrencilerin bir kısmında not kaygısı çok fazla iken bir kısmında kaygının hiç bulunmaması, motivasyon eksikliği ve yenilikçi değerlendirme süreçlerine yer verilememesi öğretmenlerin ölçme değerlendirme süreçlerinde becerilerin uygulanmasında karşılaştıkları sorunlar olarak nitelendirilmektedir. Diğer çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmada da 21. yüzyıl becerilerinin ölçülmesine yönelik etkinliklerin sınırlı olduğu görülmektedir.

Türkçe dersi öğretim programında kazanım içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme öğelerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine ilişkin öğretmen önerilerine ilişkin sonuçlar şunlardır:

Öğretmenler kazanımlarda 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi için okuma, eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcı düşünme gibi becerilere daha çok ağırlık verilmesi; kazanım sayısının azaltılıp uygulanabilirliğin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca kazanımların sınıf düzeylerine göre dengeli dağıtılması ve güncellenmesi de öneriler arasındadır.Türkçe dersi öğretim programının içeriğinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik ilgi çekici, daha kısa, çeşitli ve renkli metinlere yer verilmelidir. Türkçe programı, öğrencilerin ilgi ve yaşına hitap edecek, Türk ve dünya edebiyatının seçkin örneklerinin yer aldığı, millî manevi değerlerle donatılmış bir içeriğe sahip olmalıdır. Kısaca becerilerin uygulamada geliştirilebilmesi için içerik seçiminde daha titiz davranılması gerektiği birçok öğretmen tarafından dile getirilmiştir.

Öğrenme-öğretme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik öğretmenlerin en önemli önerileri, günlük hayatla ilişkilendirilecek ilgi çekici etkinlikler planlanması ve uygulanmasıdır. Eğitim ortamının sınıf ve okulla sınırlı kalmayıp okul dışı etkinliklere de yer verilmesi, ailelerin eğitim sürecine katılması konusundaki öneriler de dikkat çekmektedir. Okulların fiziki koşullarının iyileştirilmesi ve derslerde drama, tartışma, yorumlama, yaratıcı yazma gibi etkinliklere daha çok yer verilmesi ve öğrencilerin internet ve medya kullanımını konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği önerileri de bulunmaktadır. Aydemir ve Koç Erdamar (2018) Türkiye’de medya okuryazarlığı eğitimi alanında yapılan çalışmaların tematik, metodolojik ve istatistiksel yönelimlerinin dağılımlarının belirlenmesi çalışması sonucunda medya okuryazarlığı dersinin ortaokul düzeyinde de zorunlu olması önerisinde bulunmuşlardır. Günümüz çocukları medya ile çok zaman geçirmektedir. Aydemir ve Koç Erdamar’ın (2018) çalışması, öğrencilerin medya kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği konusundaki öğretmen görüşlerini desteklemektedir. Ayrıca öğretmenler etkinliklerin sayısının azaltılıp niteliğinin artırılması gerektiğini ve eğitim ortamlarını bilen program geliştirme uzmanlarıyla çalışılırsa daha etkili sonuçlar alınacağını düşünmektedir. Çolak (2018) fen bilimleri dersinin öğretmen görüşlerine göre 21. yüzyıl becerilerini kazandırmada etkililiğini araştırdığı çalışmasında öğretmenlerin, bilimsel gezi ve bilim fuarlarına vurgu yaparak bu organizasyonların öğrencilerin pek çok becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Yani eğitim ortamının sınıf dışına taşınmasının, okul dışı etkinliklerin becerilerin gelişmesine önemli katkıları olduğu söylenebilir.

Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilebilmesi için, becerileri ölçmeye uygun güncel değerlendirme ölçeklerinin kullanılması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır. Öğretmenlerin bir kısmı sınavların merkezî ve objektif nitelikte olması gerektiğini savunurken bir kısmı da merkezî sınavlarla 21. yüzyıl becerini ölçmenin zor olduğunu, süreç ağırlıklı değerlendirmelere daha çok yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca değerlendirme süreçlerinde EBA tarzı programların aktif kullanılmasını destekleyen öğretmen görüşlerinin olması da dikkat çekmektedir. Özetle, 21. yüzyıl becerilerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde geliştirilebilmesi için öğretmenlerin bazıları bütün sınavların merkezî olması gerektiğini savunurken bazıları süreç ağırlıklı değerlendirmeler yapılması gerektiğini düşünmektedir. Bir öğretmenin değerlendirmenin nasıl yapıldığından çok bir değerlendirme konusunda karar verilip bunun istikrarlı bir biçimde uygulanmasından yana görüşü ise dikkat çekmektedir. Yalçın (2018) çalışmasında öğretmenlere ve öğretmen adaylarına öğrencilerin sahip olması gereken 21. yüzyıl becerilerinin neler olduğu ve bu becerileri

ölçmede kullanabilecekleri araçlar ve yaklaşımlar hakkında eğitim verilmesi gerektiğini dile getirmiş, Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı sınavlarda ve okul kitaplarında yer alan madde türleri, ölçme yaklaşımları değiştikçe, öğrenci ve öğretmenlerin de yeni madde türlerinde kendilerini geliştireceğini belirtmiştir. Kılınç (2016) öğretmenlerin de birer içerik üreticisi olduğunu ve ağlara bağlanabilmeleri için 21. yüzyıl bilgi, medya ve teknoloji becerilerine sahip olmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Çınar (2019) öğretmen ve öğrencilerin kısaca 21. yüzyılda yaşayan bireylerin sahip olması gereken becerilerin aynı olduğunu ve yapılan çalışmaların eğitimlerinin de bu doğrultuda şekillendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Cansoy (2018) öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında hayati rollerinin olduğunu ve okuldaki ve okul dışındaki etkinliklerle, kullandıkları yöntem ve stratejilerle bu becerilerin kazanımına yardımcı olabileceklerini belirtmiştir. Becerilerin geliştirilmesine yönelik iyi örneklerin gözlemlenmesinin, başarılı hikâyelerin dinlenmesinin eğitimcilerin uygulamalarını kolaylaştırabileceğini vurgulamıştır. Araştırma sonuçlarının literatürdeki diğer araştırma sonuçları ile desteklendiği görülmektedir.

Çalışmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak şu öneriler geliştirilmiştir: Türkçe dersi öğretim programının kazanımlarında 21. yüzyıl becerilerinin tamamına yer verildiği görüldüğü de yer verildiği söylenen becerilerin yüzdesi oldukça düşüktür. Bu nedenle programın kazanımlarında ve içeriğinde 21. yüzyıl becerilerine daha çok yer verilmelidir. Ayrıca katılımın daha düşük olduğu hesap verebilirlik, girişimcilik, yaratıcılık, yenilikçilik, eleştirel düşünme, medya okur-yazarlığı, öz-yönlendirme ve öğrenmeyi öğrenme gibi becerileri kazandırmak için programın kazanımları ve içeriği gözden geçirilerek bu becerilere yönelik daha fazla kazanım ve tema olmalıdır. İçeriğin çok yoğunlaşmaması için metinler birden fazla 21. yüzyıl becerisini kapsayıcı nitelikte seçilebilir. 21. yüzyıl becerilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde; uygulama düzeyinin daha az olduğu hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, öz yönlendirme, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum becerilerini kazandırıcı, destekleyici teknolojilerin kullanımını sağlayan, sorgulama ve probleme dayalı yaklaşımları ve üst düzey düşünme becerilerini birleştiren yenilikçi öğrenme etkinlikleri çoğaltılabilir. Türkçe derslerinde ölçme ve değerlendirme süreçlerinde kalem kâğıt testleri yerine etkili ve biçimlendirici sınıf değerlendirmelerinin yanı sıra yüksek kaliteli standart testler de dahil olmak üzere, öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri yeterliliğini ölçen, teknolojiyle geliştirilmiş, biçimlendirici ve özetleyici değerlendirmeler yapılması sağlanabilir. Bu sayede öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini kazanıp kazanmadıkları da belirlenebilir. Öğretim programının öğelerinin birbiri ile ilişkileri dikkate alınarak becerilerin dört öğede de yer almasına özen gösterilmelidir. Öğretmenlere 21. yüzyıl becerileri hakkında yeterli bilgi edinme ve sınıf içinde uygulayabilmeleri için hem yeni yöntem ve teknikler hem de yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımları konusunda hizmet içi eğitimler verilmelidir.

Araştırmacılara yönelik olarak şu öneriler geliştirilmiştir: Programın boyutlarında becerileri kazandırıcı etkinliklerin uygulama düzeyinin düşük olduğu (hesap verebilirlik, öğrenmeyi öğrenme, öz yönlendirme, medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum) becerilerin başka hangi derslerde kazandırılacağı araştırılabilir. Türkçe dersinden farklı olarak sosyal bilgiler, matematik, fen bilimleri, İngilizce gibi derslerin programlarının da 21. yüzyıl becerileri arasından incelenmesi önerilebilir. Bu çalışmada ortaokul Türkçe dersi öğretim programı 21. yüzyıl becerileri öğretmen görüşlerine göre incelenmiştir. Becerilere yönelik doküman analizi ya da öğrencilerin görüşlerinin de alındığı çalışmalar yapılabilir. Türkçe dersi öğretim programının ilköğretim düzeyi, 21. yüzyıl becerileri açısından analiz edilebilir. Türkçe öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerileri yeterlilik düzeyleri ve algıları araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçay, A. (2019). *An analysis of ELT coursebooks in terms of 21st century skills: Communication, collaboration, critical thinking, creativity* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Altunsöz, D. (2016). *Türkçe dersi 4. sınıf öğretim programının öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini geliştirme açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Anagün, Ş. S., Atalay, N., Kılıç, Z., & Yaşar, S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Pamukkale Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 160-175. <https://doi.org/10.9779/PUJE768>
- Atakişi, T. (2019). *Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerini esas alan bilgi okuryazarlık durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kafkas Üniversitesi.
- Aydemir, S. & Koç-Erdamar, G. (2018). Medya okuryazarlığı eğitimi alanında yapılan çalışmaların tematik, metodolojik ve istatistiksel yönelimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(4), 1155-1166. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.409585>
- Bal, M. (2018). Türkçe dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(4), 49-64. <https://doi.org/10.7827>
- Belet-Boyacı, Ş. D. & Güner-Özer, M. (2019). Öğrenmenin geleceği: 21. yüzyıl becerileri perspektifiyle Türkçe dersi öğretim programları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 708-738. <https://doi.org/10.18039/ajesi.578170>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.
- Cin-Şeker, Z. (2018). Türkçe öğretmenlerinin yazınsal metinleri anlamaya yönelik etkinlikler ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 122-137. <https://doi.org/10.29000/rumelide.472761>
- Cisco. (2010). *Status report as of January 2010*. https://www.cisco.com/c/dam/en_us/about/citizenship/socio-economic/docs/ATC21S_Exec_Summary.pdf
- Çemrek, Z. (2019). *Liselere geçiş sınavı (2018) Türkçe sorularının Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımlara uygunluğu açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Çınar, F. S. (2019). *Ortaokul öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algılarının ve görüşlerinin incelenmesi (Çorum ili örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kafkas Üniversitesi.
- Çıngı, H. (1994). *Örnekleme kuramı*. Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi.
- Çolak, M. (2018). *Ortaokul fen bilimleri dersinin 21.yüzyıl becerilerini kazandırmadaki etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri (Kayseri ili örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- EnGauge. (2003). *enGauge21st century skills*. https://www.cwasd.k12.wi.us/highschl/newsfile1062_1.pdf
- Erdoğan, Ö. (2019). *Robotik lego uygulamaların fen bilgisi öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Amasya Üniversitesi.
- Fadel, C., Bialik, M., & Trilling, B. (2015). *Four dimension education. The competence learner need to succeed*. The Center for Curriculum Redesign.
- Gelen, İ. (2017). P21-Program ve öğretimde 21. yüzyıl beceri çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-29.
- Gömlüksiz, M. N., Sinan, A. T. & Doğan, F. D. (2019). Türkçe, Türk dili ve edebiyatı ile çağdaş Türk lehçeleri öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlik algıları. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(19), 163-185. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.628236>
- Griffin, P., McGaw, B., & Care, E. (2012). *Assessment and teaching of 21st century skills*. Springer.
- Güler, Y. (2019). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin 21. yüzyıl becerileri öz-yeterlik algıları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Gültekin, H. (2019). *Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Günüç, S., Odabaşı, H. F. & Kuzu, A. (2013). 21. yüzyıl öğrenci özelliklerinin öğretmen adayları tarafından tanımlanması: Bir Twitter uygulaması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 436- 455.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Kaya, S. (2017). *Lise öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin öğrenci tükenmişliği ve okul bağlılığı ile ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kayhan, E., Altun, S. & Gürol, M. (2019). Sekizinci sınıf Türkçe öğretim programının (2018) 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 20-35.
- Kereluik, K., Mishra, P., Fahnoe, C., & Terry, L. (2013). What knowledge is of most worth: Teacher knowledge for 21st century learning. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 29(4), 127-140. <https://doi.org/10.1080/21532974.2013.10784716>

- Kılınç, H. (2016). *İçerik üreten öğrenenlerin özelliklerinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Kozikoğlu İ. & Altunova N. (2018). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin öz-yeterlik algılarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerini yordama gücü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(3), 522-531. <https://doi.org/10.5961/jhes.2018.293>
- Kurudayıoğlu, M. & Soysal, T. (2019). 2018 Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 483-496. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.621132>
- Marzano, R. J., & Heflebower T. (2012). *Teaching and assessing 21st century skills*. Bloomington, IN: Marzano Research Laboratory.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed). Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2005). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Murat, M. (2018). *Ters yüz sınıf modelinin beşinci sınıf öğrencilerinin 21.yüzyıl becerileri ve bilimsel epistemolojik inançlarına etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- National Research Council. (2011). *Assessing 21st century skills: Summary of a workshop*. National Academies Press.
- OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. <https://www.oecd.org/education/2030-project>.
- Partnership for 21st Century Skills. (2015). *21st century skills, education & competitiveness. A resource and policy guide*. Partnership for 21st Century Skills. http://www.p21.org/storage/documents/21st_centuryskills_education_and_competitiveness_guide.pdf
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N. & Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 167-185.
- Sarıtaş, B. (2019). *Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Susar-Kırmızı, F. & Akkaya, N. (2009). Türkçe öğretimi programında yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 42-54.
- TEDMEM. (2020). *COVID-19 sürecinde eğitim: Uzaktan öğrenme, sorunlar ve çözüm önerileri*. <https://tedmem.org/yayin/covid-19-surecinde-egitim-uzaktan-ogrenme-sorunlar-cozum-onerileri>
- UNESCO. (2020). *COVID-19 education response webinar: Distance learning strategies: What do we know about effectiveness? Synthesis report*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373350>
- Yalçın, S. (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(1), 183-201. <https://doi.org/10.30964/aeubfd.405860>.
- Yeni, G. (2018). *21. yy becerileri eğitiminin yabancı dil öğretmenlerinin eğitim teknolojisi ve materyal geliştirme yeterliklerine ilişkin algılarına etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Yılmaz, E. (2016). 21. Yüzyıl becerileri kapsamında dönüşen okul paradigması. E. Yılmaz (Ed.), *Eğitim bilimlerinden yansımalar* içinde (ss. 8-11). Çizgi.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

In this century, which technology and knowledge are rapidly developing, original, new, creative and critical thinking has gained much more importance. While the environment, society, technology and economic structure are constantly changing all over the world, it is necessary to make arrangements and changes in raising individuals in accordance with 21st century skills so as to keep up with this change. In order to survive in the ever-changing and developing world, the 21st century skills such as creative, critical and original thinking, communication and collaboration, leadership, time management, problem solving, decision making, and innovation are needed. 21st century skills are defined as the skills, knowledge and expertise that individuals must master in order to succeed in life and business. Also, in our country, it is observed that some 21st century skills have been included in curricula since 2005. In 2005, certain changes were made in the curriculum, especially in primary schools, but also at secondary and high school levels. Like other curricula, secondary school Turkish program has undergone significant changes. Curricula were also updated as of 2005, in the years 2009, 2015 and 2018. In structuring the Turkish Course Curriculum, it has been considered that students must acquire mental skills which they are able to utilize for life and language skills related to speaking, listening and watching, writing and reading. In this regard, Turkish course has a significant role in enabling students to objective 21st century skills. This study aims to investigate the 2018 secondary school (5th, 6th, 7th and 8th grades) Turkish course curriculum in terms of 21st century skills.

2. METHOD

In the study, descriptive research design was used in order to evaluate the 2018 secondary school Turkish course curriculum in terms of 21st century skills. Research population consisted of Turkish teachers working in Ankara. Research sample included Turkish teachers working in Altındağ, Gölbaşı, Yenimahalle and Çankaya districts in order to ensure the variety of data in Ankara. Data were collected by means of “Evaluation of the 2018 Turkish Course Curriculum in terms of 21st Century Skills – Teacher Opinion Survey” developed by the researchers. 273 teachers working in 79 secondary schools in four districts were included in research sample. While developing the data collection tool, the literature was primarily reviewed and it was decided to use P21 Framework for 21st century skills. Following this, three Turkish teachers working in the secondary schools and three specialists in Curricula and Teaching were asked for an opinion and the survey was finalized. The survey consisted of three parts. In the first part, there were items asking for personal information. In the second part, items were related to the Turkish course curriculum objectives, content, learning and teaching processes and the inclusion of 21st century skills in the assessment and evaluation elements. Five options were provided regarding the statements about the curriculum dimensions. A 5-point Likert scale ranging from “strongly disagree” to “strongly agree” was used for being included in the curriculum elements. In the third part, two open-ended questions were directed in order to determine teacher opinions on the issues likely to hinder the improvement of skills and the solution offers to these issues. Descriptive statistics were calculated for the items in the survey. Content analysis was used for the data related to the second and third sub-problems of the study.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

When the current situation about including 21st century skills in the four dimensions of the Turkish course curriculum was evaluated in terms of teacher opinions, the following results were obtained. More than half of the teachers consider that 21st century skills are moderately included in the Turkish course curriculum objectives. It is observed that the 21st century skill regarded by the teachers as the skill mostly included in the Turkish course curriculum objectives is communication skill. It is followed by collaboration, decision making, social and cross-cultural interaction skills. The skill that teachers think as the least included one in the Turkish course curriculum is accountability. According to the teachers, 21st century skills mostly included in the Turkish course curriculum content are communication, collaboration, and information and communication technology literacy. Accountability, productivity and self-direction and learning to learn are the skills which the teachers think as the least included in the content. Considering the average in learning-teaching processes of the Turkish course curriculum, as it is in the objective and content, communication is the mostly included skill according to the teachers. Also, the least included skills are learning to learn and self-direction. While communication is the skill thought to be the most included in the Turkish course curriculum objectives, content and learning-teaching processes, social and cross-cultural interaction is the skill mostly included in assessment and evaluation processes of the curriculum.

According to the teachers, the most important problems regarding objectives that are faced in the acquisition of 21st century skills are that objectives are very general, ever-recurring, and outdated, unevenly distributed to the

classes, high in number and incompatible with examination system. Additionally, the goals targeted in acquisition are not realized in practice. Moreover, the problems encountered while practicing the content are that the content and length of the texts are not suitable and catchy to age groups, the type of the texts is not selected from good and quality examples of their type, the content is intensive but the time is insufficient and the content is incompatible with the objectives. Based on teacher opinions, problems encountered in learning-teaching processes as related to the acquisition of 21st century skills mostly result from the readiness of students. Teachers state that students have difficulties in acquiring critical thinking skills, problem solving skills and learning to learn, cannot develop their creativity skills and do not like sharing what they write, and experience miscommunication. One of the main problems which the teachers commonly face while putting 21st century skills into practice in assessment and evaluation processes is that examination system is not for measuring the skills. Many teachers state that there are no sample questions to measure creativity, problem solving, and critical thinking skills in the curriculum.

Although it is seen that all 21st century skills are included in the Turkish course curriculum objectives, the percentage of the skills stated to be included in the curriculum is quite low. For this reason, 21st century skills should be included more in the content and objectives of the curriculum. In addition, in order to gain skills such as accountability, entrepreneurship, creativity, innovativeness, critical thinking, media literacy, self-direction, and learning to learn, where participation is lower, the programs' objectives and content should be reviewed and more acquisitions and themes for these skills should be. Texts may be selected so as to cover more than one 21st century skill in order that content is not very intensive. In the learning-teaching processes for 21st century skills, innovative learning activities that enable to objective accountability, learning to learn, self-direction, media literacy, flexibility and adaptability skills with lower level of practice, provide the opportunity to use supporting technologies and integrate questioning and problem based approaches with higher-order thinking skills can be increased. In Turkish lessons, in the assessment and evaluation processes, instead of paper-and-pencil tests and in addition to the effective formative classroom assessment, including high-quality standard achievement tests, formative and summative assessment which is developed by making use of technology and measures 21st century skills competency in students can be ensured.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. “2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi” isimli çalışma için Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğünden 04.04.2019 tarihinde 14588481-605.99-E.6916320 sayı numarasıyla gerekli izinler alınmıştır.